

ומפני מה לא קבעו הלכה כמורתו?

מפני שלא יכלו הבירוי לעמוד סוף על דעתו ולהבין באיזה דבריו נכונים ובאיזה אין דבריו נכונים.

כיון שהוא — רבי מאיר — היה אומר על דבר שהוא טמא שהוא טהור, ועוד היה מראה לו פנים [נותן בו טעם הגון ומיושב] שאכן כך הוא.

ועל טהור היה אומר שהוא טמא, ומראה לו פנים שכך הוא.

תנא: לא רבי מאיר שמו, אלא רבי נהוראי שמו. (74)

ולמה נקרא שמו "רבי מאיר"?

שהוא מאיר עיני חכמים בהלכה!

וכן התנא הנקרא רבי נהוראי — לא רבי נהוראי שמו. אלא רבי נחמיה שמו, ואמרי לה [ויש אומרים] רבי אלעזר בן ערך שמו.

ולמה נקרא שמו "נהוראי"?

שמנחיר [מאיר] עיני חכמים בהלכה! (75)

אמר רבי: האי זה דמחודדנא [שחרף אני] יותר מחבראי, הוא משום דחזיתיה [שזכיתי לראות] לרבי מאיר מאחוריה.

ומקשינן ארבי אחי בר יאשיה, דאמר, מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת:

וכי לית ליה לרבי אחי בר יאשיה הא דתנן: כתב [גט] לגרש את אשתו ונמלך מלגרשה, ומצאו בן עירו, ואמר לו: שמך בשמי, ושם אשתך בשם אשתי, ונמצא גט שלך כמו אותו גט שהייתי צריך לכתוב לאשתי. תנהו לי לגרש בו — פסול גט זה לגרש בו את אשתו של השני, כיון שלא נכתב לשמה, והתורה אמרה: וכתב "לה" — "לשמה"!

והשתא תיקשי: הא גבי סוטה נמי כתיב: ועשה "לה" הכהן [לסוטה] את כל התורה הזאת. ומשמע נמי "לשמה". והיכי אמר רבי אחי בר יאשיה דלא בעינן לשמה?!

ומשינינן: הכי השתא [מאי קמדמית סוטה לגט]!?

התם גבי גט, "וכתב" לה — כתיב. ומשום הכי בעינן "כתיבה" לשמה.

אבל הכא גבי סוטה, "ועשה" לה — כתיב. ואין לך ללמוד אלא דבעינן "עשיה" לשמה.

ועשייה דידה [דסוטה] — מחיקה היא, ולא כתיבה! (73)

אמר רבי אחא בר חנינא: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שאין בדורו של רבי מאיר כמותו!

74. ויש גורסים: רבי מיאשה — עין יעקב.

75. נתבאר על פי תוספות בגליון הגמרא, ושו"ת נודע ביהודה. אמנם בהקדמת הרמב"ם לפירושו לזרעים פרק ו', מבואר, שרבי מאיר הוא ניהו רבי נהוראי.

73. ומכל מקום שפיר אמרינן לעיל, דלרבי אחי בר יאשיה אין מוחקין לה מן התורה, ואף דלא בעינן אלא "מחיקה" לשמה, משום דכתיב: וכתב את האלות האלה, ובעינן כתיבה לשם אלה — תוספות.

ומרבה טומאה. שהרי כמו כן יש קוצים שהן ממיתין ומרבין טומאה, והן טהורין [רש"י סנהדרין דף יז:].

אמר רבי אבא אמר שמואל: שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל.

הללו אומרים הלכה כמותנו, והללו אומרים הלכה כמותנו.

יצאה בת קול ואמרה: אלו ואלו דברי אלהים חיים הן!

כי כשעלה משה למרום לקבל התורה, הראו לו על כל דבר ודבר מ"ט פנים לאיסור ומ"ט פנים להיתר, והדבר מסוד לחכמי ישראל שבכל דור ודור, ותהיה ההכרעה כמותם. כן הוא על פי הדרש, ובדרך האמת יש סוד בדבר [ריטב"א].

והלכה כבית הלל!

והוינן בה: וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלהים חיים — מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן?

מפני שנחזין ועלובין [סבלנין] היו. ושונין דבריהן ודברי בית שמאי.

שבשעה שהיו בית שמאי מביאין ראיה לדבריהן מן התורה, ובית הלל מביאין ראיה ממקרא אחר, היו בית הלל דורשין את המקרא של בית שמאי למה בא, ולא היה קל בעיניהם. (77)

ולא עוד. אלא שבית הלל היו מקדימין לומר את דברי בית שמאי לדבריהן.

כשישבתי בשורה שמאחורי רבי מאיר, כשלמדתי לפניו.

ואילו חזיתיה מקמיה [מלפניו] — הוה מחדרנא טפי.

דכתיב "והיו עיניך — רואות את מוריך".

אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: תלמיד היה לו לרבי מאיר וסומכוס שמו, שהיה אומר על כל דבר ודבר של טומאה, ארבעים ושמונה טעמי טומאה. ועל כל דבר ודבר של טהרה, היה אומר סומכוס ארבעים ושמונה טעמי טהרה.

תנא: תלמיד ותיק [חריף מאד] היה ביבנה, שאילמלא מקרא כתוב היה מטהר את השרץ שטימאה תורה, במאה וחמשים טעמים.

ולפיכך הוצרכה התורה לכתוב שהשרץ טמא. (76)

אמר רבינא: אף אני אדון קל וחומר ואטהרנו לשרץ!

וכך אדון: ומה נחש, שאינו משמונה שרצים שטימאה תורה, שממית אדם ובהמה ומרבה טומאה של מת, ושל נבלות — טהור הוא מלטמא טומאת שרץ ונבילה.

שרץ, שאין ממית ומרבה טומאה, לא כל שכן שהוא טהור!

ודחינן להך קל וחומר: ולא היא.

נחש — מעשה קוץ בעלמא קעביד!

והיינו, אין זה חומר בכך שהוא ממית

77. רש"י. ובתוספות רי"ד פירש: שהיו שונין

76. גור אריה, אמנם ראה מה שכתבו התוספות בזה, ועיין תורת חיים.

וכל הכורה מן הגדולה — גדולה מחזרת אחריו.

וכן כל הדוחק את השעה שמתנגע להעשיר ולהתגדל ורואה שאינו מצליח, ואף על פי כן חוזר והולך למרחקים ומכניס עצמו לגבוהות — שעה דוחקתו, שאינו מצליח!

וכל הנדחה מפני שעה, שכשרואה שאינו מצליח, מפסיק — שעה עומדת לו, לאחר זמן עתידה לעמוד לו שעה מצלחת!

תנו רבנן: שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל בענין מה היה עדיף לו לאדם:

הללו אומרים: נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא.

והללו אומרים: נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא.

לבסוף, נמנו ונמרו: נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא.

אבל עכשיו, שנברא — יפשפש במעשיו שעשה כבר, ויבדוק עבירות שבידו ויתודה וישוב בתשובה.

ואמרי לה: ימשמש במעשיו קודם שעושה.

כגון אם באה מצוה לידו יחשב הפסדו מעשית המצוה כנגד שכרה ולא יניח מלעשותה בשביל ההפסד, שהרי שכרה עתיד לבוא.

וכאותה ששנינו: מי שהיה אוכל בסוכה והיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית — בית שמאי אומרים לא יצא ידי מצות סוכה. ובית הלל אומרים יצא.

סוכה קטנה שאינה "מחזקת" אלא כדי ראשו ורובו בלבד, בית שמאי פוסלין, ובית הלל מכשירין. [על פי סוכה דף ג.]

אמרו בית הלל לבית שמאי: וכי לא כך היה מעשה שהלכו זקני בית שמאי וזקני בית הלל לבקר את רבי יוחנן בן החורנית, ומצאוהו יושב בסוכה גדולה [תוספות סוכה דף ג.], כשהוא ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית ולא אמרו לו דבר — משנה בסוכה.]

אמרו להן בית שמאי: וכי משם ראייה?!

אף הן הזקנים אמרו לו לרבי יוחנן: אם כך היית נוהג מעולם, לא קיימת מצות סוכה מימיך!

הרי, שהקדימו בית הלל בדבריהם את הזכרת זקני בית שמאי לזקניהם, שאמרו: מעשה שהלכו זקני בית שמאי וזקני בית הלל!

ומה שנקבעה הלכה כמותן מהטעם הזה, יכול ללמדך: שכל המשפיל עצמו — הקדוש ברוך הוא מנביהו.

וכל המגביה עצמו [המתגאה] — הקדוש ברוך הוא משפילו.

וכן כל המחזר על הגדולה — גדולה בורחת ממנו.

שמאי, ומתוך שמדקדיקין בראיותיהם ובראיות

הטענות והתשובות שהיו אומרים להם בית

ואם באת עבירה לידו, יחשב שכרו שמשכתכר בה עכשיו, כנגד הפסדה העתיד ליפרע ממנו.

אבל כשהיא בריאה וחזקה כדי לקבל בנין כזה, ניכר לכל שלקביעות בנין הונחה לשם.⁽⁸⁰⁾

רבי יהודה אומר: אין צריכה הקורה אלא שתהא רחבה כדי לקבל אריח, ואף על פי שאין בריאה כדי לקבל אריח.

מתניתין:

הקורה שאמרו שהיא מתרת את המבוי בטלטול — צריכה שתהא רחבה כדי שתוכל לקבל עליה אריח, כדי שתהא דומה לקביעות, שאפשר לבנות עליה בנין, כי היכי דתיהוי היכר מעליא [רש"י לקמן דף יד.].

ולפיכך:

אפילו היתה הקורה של קש ושל קנים, שאינה בריאה כדי לקבל אריח, רואין אותה כאילו היא של מתכת.

ואריח — הוא הצי לבניה של שלשה טפחים על שלשה.⁽⁷⁸⁾ [רא' ציור 1]

וכן אם היתה עקומה [שאינה עשויה בקו ישר] ואין ראויה לקבל אריח, רואין אותה כאילו היא פשוטה.

דייה לקורה שתהא רחבה טפה, כדי שתוכל לקבל עליה אריח לרחבו שהוא טפח ומחצה [בגמרא מפרש לה]. [רא' ציור 2]

וכן אם היתה עגולה שאין אריח יכול לנוח עליה, רואין אותה כאילו היא מרובעת, ואם יש באמצעיתה רוחב טפח, כשירה!

הקורה צריכה שתהא רחבה כדי לקבל אריח, ובריאה [חזקה] כדי לקבל אריח.

וכל זה הוא לרבי יהודה. אבל רבנן פליגי אכולה סיפא.⁽⁸¹⁾

וכונת התנא לאריחים — שכל אחד מהם ארכו שלשה טפחים ורחבו טפח ומחצה — שוכבים עליה בכל ארכה, כשיעור רוחב פתח אותו המבוי.⁽⁷⁹⁾

וכמה שיעור היקיפה של קורה עגולה כדי שתהיה ראויה לשמש קורה?

והטעם שצריכה להיות בריאה, שאם לא כן לא יהא בה היכר כל כך, שסוברים בני רשות הרבים שלפי שעה הניחיה שם.

שלש טפחים, כדי שיהא בה רוחב של קוטר טפח באמצעיתה.

מירושלמי, ובריטב"א כתב דהבבלי פליגי, וסגי באריח אחד.

בית שמאי עומדין על בוריו של דבר, ומכוונין אליבא דהלכתא. אבל בית שמאי לא היו משגיחין בדברי בית הלל לדקדק בהן, ומתוך כך לא היו עומדין על בוריו של דבר, שלא היו נראין להן אלא דבריהן.

80. כן כתב רש"י לקמן דף יד א. ובדף ג פירש רש"י הטעם, כדי שלא תהא קורה הניטלת ברוח.

78. תוספות יום טוב ורש"ש, וע"ש בתויו"ט.

81. רבינו יהונתן. וכן מוכח ברש"י דף יד. ד"ה פשיטא, ועיין רשב"א.

79. משנה ברורה שסג — נט. והמקור הוא